

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI
PUBLICATIONS OF THE FACULTY OF LETTERS, ISTANBUL UNIVERSITY

İSLÂM TETKİKLERİ ENSTİTÜSÜ
DERGİSİ

REVIEW OF THE INSTITUTE OF ISLAMIC STUDIES

Müdür — Editor

Prof. Dr. ZEKİ VELİDİ TOGAN

CİLD — VOLUME II.

CÜZ — PARTS 2-4

1958

Edebiyat Fakültesi Matbaası

İSTANBUL

1960

Arapça, türkçe, farsça yazma eserlerin ilimlere göre tasnifi

19. asrın ikinci yarısından bugüne kadar gerek Doğu ve gerekse Batıda arapça, türkçe ve farsça yazma eserlerin bir çok katalogları yayınlanmıştır. Bu muhtelif kataloglarda yazma eserlerin ilimlere göre tasnifi işine esas teşkil eden bölümler birbirleriyle mukayese ve tetkik edildiği zaman şu iki husus göze çarpmaktadır :

1 — Arapça, türkçe ve farsça yazma eserlerin, ilimlere göre tasnif işinde herkes tarafından kabul edilmiş bulunan müşterek bir esas yoktur.

2 — Kataloglarda tasnife esas olarak alınan fasıllar tam ihtiyacı karşılayacak, yazmaların zaman zaman ortaya çıkardığı müşkilleri giderebilecek bir mükemmeliyete sahip değildirler.

Günümüze kadar intikal etmiş, arapça, türkçe, farsça yazmaların büyük bir kısmını ihtiva eden İstanbul ve Anadolu Kütüphaneler kataloglarının yapılmasının düşünüldüğü bu sırada kıymetli hocam *Prof. Dr. Helmut Ritter* tarafından hazırlanmış olup aşağıda yayınlanan sistematik tasnif cetvelinin bahis konusu ihtiyacı tamamen karşılayacak mahiyette olduğuna kani bulunuyorum. Kanaatimce bu taksimin mükemmeliyeti bizzat yazmalarla bütün bir ömür boyunca devam eden bir temastan, onları seven, çok önemli bir kısmını bulup ilim âlemine tanıtmış olan büyük bir âlimin tecrübesinden ileri geliyor.

Yayınlanmakta olan bu tasnifin, İstanbul ve Anadolu Kütüphanelerinin hazırlanacak müstakbel kataloglarının tanziminde büyük bir ihtiyacı karşılayacağına inanıyor, bundan faydalanılacağını ümid ve temenni ediyorum.

F. Sezgin

A. SEMÂVÎ KİTAPLAR

- Aa Tevrât ve incil
 Ab Mesâhif
 Kûfi
 Neshî
 Mağribî
 Tercemeli mushaflar (farsça, türkçe), cüz'ler
 Ac Resm-i mesâhif
 Aded-i âyât
 Kırâat
 Tecvîd
 Vakf ve ibtidâ'
 Âdâb-ı kırâat
 Hatim duâları
 Ad Esbâb-ı nüzûl
 Nesih ve mensûh
 Kur'ân'ın faziletleri
 Havâss-ı Kur'ân
 İcâz-ı Kur'ân (Bk. Belâgat: Sb)
 Münferid mevzûlar
 Ae Tefsîr

B. HADİS İLMİ

- Ba Usûl-i hadîs
 Bb Hadîs mecmuaları
 Kütüb-i sitte
 Mûsnedât
 Musannefât
 Mubhemât
 Mu'cemât
 Kırk hadîs ve benzeri mecmualar
 Bc Uydurulmuş hadisler
 Bd Münferid bir mevzu hakkındaki hadisler
 [Nakd-i ricâl için bk. Hal tercemelerine âit eserler, mu-
 haddisler kısmı: Oh].

C. FIKİH

- Ca Fıkıh usulû ve ihtilâf-ı fukahâ
 Cb Fürû'-i fıkıh : Hanefî fıkıhı
 Cc „ „ : Şâfiî fıkıhı

- Cd Fürû'-i fıkıh : Mâlikî fıkıhı
 Ce " , : Hanbelî fıkıhı
 Cf " " : Şîî fıkıhı ve Zeydî fıkıhı
 Cg Fetâvâ
 Ch Münferid fıkıh mes'eleleri: Kına yakınmak, saç, sakal
 ve tırnak kesmek, müskirât, mükeyyifât ve benzerleri...
 Ci Emvâl ve harâc
 Ck Hiyel-i şer'iyye
 Cl Sukuk ve şurût
 Cm Ferâiz
 Cn Kanunnâmeler

D. İBÂDÂT

- Da Namaz
 İstiâze, besmele, hasbele ve benzerleri
 Db Duâlar, tesliye
 Evrâd
 Muayyen vakitlerdeki duâlar
 Muayyen zamanların faziletleri
 Dc Asmâ-i hüсна
 Dd Münâcât
 De Hac
 Df Oruç
 Dg Zekât
 Dh A'mâl-i sâliha, meâsi, tövbe
 Di Hutbeler
 Mavâiz ve Mecâlis
 Dk İlm-i hâl

E. AKÂİT VE KELÂM

- Ea Yahudiliğın, Hürıstıyanlığın ve manevilerin reddi
 İncilin tahrifi
 Eb İslâm fırkaları ve bunların reddi
 Şî'a'nın reddi
 Ec Ehl-i sünnet akaidi
 Ed Şî'a ve diğeri islâm fırkalarının akaidi
 Ee Münferid kelâmî mes'eleler (Kader ve kaza, melekler, cin
 ve benzerleri...)
 [Nübüvvet için bak. Siyer: Nc].
 Ef Mebde' ve me'ad

Mevt ve kabir
Cennet ve cehennem
Ahvâl-i kıyamet
Mehdî

F. TASAVVUF

- Fa Umûmî eserler
Fb Istilâhât-ı sûfiye
Fc Hikâyât-ı sâlihîn
[Menâkıbnâmeler için bk. Terâcüm-i ahvâla âit eserler, sûfiler kısmı : OI]
Fd Münferid mes'eleler
Semâ
Raks
Çile ve benzerleri
[Ayrıca bak. İbâdât: D. tasavvufî manzum eserler için bak. Şiir: Ş]
Fe Fütüvvetnâmeler ve benzerleri

G. NAZARÎ FELSEFE (HİKMET)

- Ga Taksîm-i ulûm, cevâmi-i ulûm
Gb Yunancadan tercüme edilmiş eserler
Gc İslâmî felsefe umûmî
Gd Mantık
Ge Cedel

H. AMELÎ FELSEFE, İLMÎ AHLÂK

- Ha Âdâb-ı Felâsife
Hb Felsefî Ahlâk
Hc Âdâb ve Âdâb-ı mu'âşeret
Hd Oyunlar
Meysir, satranç
Tavlâ
He Musikî
Hf Tedbîr-i menzil
Terbiye ve ta'lîm (âdâb-ı muallim ve muteallim, icâzetnâmeler ve takrîzler)
[Nikâh hakkında bk. Tıb: Lf]
Hg Siyâset, umûmî eserler.

- Nasihat-i mülûk ve vüzerâ
 Hga Hisbe kitabları
 Hgb İdâre, harâc ve vergi
 Hgc Harb ilimleri
 Harb âletleri
 Hgd Fûrûsiyye, baytara, ok atmak ve diğere silâhları kullanmak, yüzme ve benzerleri...
 Hgc Av, bayzara ve bâznâmeler

İ. GARİB İLİMLER

- İa Sihir, tılsımlar, muhataba-i nücûm, istihzâr-ı rûhâniyet, havâs-ı mevâlid-i selâse.
 İb Evfâk ve havâs-ı hurûf, sîmyâ, hıyel-i sâsâniye ve nevâmîs
 İc Firâse ve kiyâfe
 İd Ahkâm-ı nücûm, remil, zâyirçe, cıfr, kur'a, galib ve mağlûb, asârîr, ihtilâc
 İe Ta'birnâmeler
 İf Kimyâ

K. FUNÛN

- Ka İlm-i hey'et
 Kb Takvim, kronoloji
 Kc Rasad âletleri (usturlâb) rub'-ı muceyyeb, zât kûrresi, ruhâmât «Güneş saatleri»
 Kd Riyâziyyât (hesap, hendese, cebir ve mukabele), Yunan-cadan tercüme edilmiş eserler.
 İslâmî eserler
 Ke İlm-i tabîi
 Mavâlid-i selâse
 Mâdenler, cevahirnâmeler, nebâtât
 [Müfredât-ı tıb için bk. Tıb: Le]
 Kf Hayvânât
 [At ve kuşlar için bak. furûsiye: Hgd ve av hakkındaki eserler: Hge]
 Kg Teknik
 Carr-i eskal
 Âlât-ı maiyye
 Çinicilik

E. TIB

- La Tıbb-ı nebevî
- Lb Yunanca'dan tercüme eserler
- Lc İslâmî eserler
- Ld Göz tedâvîsi (kakhâlûn)
- Le Eczâ-i müfredât
- Lf Nikâh ve bâh kitapları

M. COĞRAFYA

- Ma Umûmî eserler
- Mb Mu'camlar
- Mc Seyâhatnâmeler
- Md Şehir târifleri, ziyaretgâhlar ve şehirengizler
- Me Bahriyeler
- Mf Menzîlnâmeler
[Menâsik için bak. İbâdât De]

N. TÂRİH

- Na Madhal, Kronoloji
- Nb Kısas-ı enbiyâ ve islâmdan evvelki târih
- Nc Sîret-i nebeviyye (Umûmî) ve delail-i nübüvva
- Nd Hukuk-ı Mustafâ ve mevlidler
- Ne Umumî islâm tarihi ve halifeler.
- Nf Münferid devirler ve sülâlelere ait tarihler (bu kısma alınacak eserler, sülâlelerin tarihleri sırasına göre tertib edilecektir. Meselâ, Gazneliler, Selçuklular, Moğollar, Timûrîler, Hind Moğolları, Memluklar, Yemen, Mağrib, Endülüs tarihi... gibi. Nf de de luzumunda Hg de olduğu gibi dahili bir taksimat yapılabilir.)
- Ng Vesikalar münşeât mecmuaları
- Nh Sefâretnâmeler
- Ni Gazevâtnâmeler ve fetihnâmeler
[Şehir tarihleri için bk. Terâcim-i ahvâl: Oc ve coğrafya Md, Mf kısımları]

O. TERACİM-İ AHVÂL

- Oa Umûmî eserler
- Ob Ensâb
- Oc Şehir ve memleketlere göre tertîp edilmiş eserler.

- Od Sahâbe ve tâbiûn terâcim-i ahvâli
 Oe Asırlara göre tertîp edilmiş eserler
 Of Şâir tercüme-i hâlleri ve tezkireler
 Og Üdabâ ve nahviyyûn
 Oh Kurrâ ve muhaddisûn
 Oi Fakihler
 Hanefiler
 Hanbelîler
 Şâfiiler
 Mâlikîler
 Ok Şiiler ve sâir mezheblere mensûb olanlar
 Ol Sûfiler
 Om Emîrler vezîrler ve kadılar
 On Feylozoflar ve Tabibler
 Op Hattatlar nakkaşlar ve benzerleri
 [münferid şahısların tercüme-i hali, aid oldukları züm-
 relerin sonuna konacaktır]

P. SARF ve NAHİV

- Pa Umumî eserler ve nahiv kitapları
 Pb Yalnız sarfa âit eserler
 Pc Münferid lisânî mes'eleler için yazılmış monoğrafiler
 (galaât-ı avâma dâir eserler bu kısma konacaktır.)
 [Şerh-i şevâhid için bk. Edebiyat kitapları. Şc]

R. İLM-İ LUĞAT

- Ra Umûmî eserler
 Rb Husûsî eserler (Kur'an, hadis ve fıkıh lûgatları, ezdâda
 dair eserler, furûk kitapları ve manzûm lûgatlar)
 [Şevâhid şerhleri için bak. Şiir: Şc]

S. ARÛZ, KAVÂFÎ, İLM-İ BELÂĞA, MAÂNÎ, BEYÂN ve BEDÎ

- Sa Arûz ve kavâfî
 Sb Belâğat (Nakd-i Şi'r, Maânî, Beyân ve bedî)
 [İnşâ için bk. tarihi eserler: Ng]

Ş. ŞİİR

- Şa Şiir mecmuaları (Meselâ Hamase ve şerhleri)
 Şb Münferid Şâirler, (Külliyat, dîvanlar, mesnevîler.. bunlar şâir-
 lerin mahlaslarının alfabetik sırasına göre tertip edilecektir.)

Şc Şerh-i şevâhid kitâpları (Nahva âit eserlerde geçen şevâhidin şerhleri buraya konacaktır.)

T. MENSÛR EDEBİYAT

- Ta Emsâl ve hikem
Muhâdarât (mensûr veya nesir ve nazım karışık)
Tb Kıssalar ve hikâyeler

U. İLM-İ HAT, KİTÂBET ve TECLİD

- Ua İlm-i hat, Kitâbet ve teclid
Ub Murakkaât
Uc Minyatürler ve albümler

V. KİTABİYÂT

Esmâ-i kütüb ve müellifin hakkında eserler (Meselâ *Kaşf az-zunûn*)

Kütüphâne katalogları ve vakıfnâmeleri

Y. MECMUALAR

Z. YAZMA ESER MİKROFİLM ve FOTOĞRAFLARI.